

Cavalerie-verkenningseenheden: traditie met toekomst?

drs. P.J.E.J. van den Aker – luitenant-kolonel der cavalerie

Inleiding

Over verkenningseenheden is in het verleden reeds veel geschreven, ook in de *Militaire Spectator*.¹ Uit gesprekken over dit onderwerp met vakgenoten die enige affiniteit hebben voor het operationele functiegebied kwam evenwel duidelijk naar voren dat verbetering van de beeldvorming geen overbodige luxe is: er blijken veel misverstanden te bestaan. Als ik nu bekijk welke plannen thans bestaan voor toekomstige verkenningseenheden, dan zijn er naar mijn mening voldoende redenen om dit onderwerp weer eens aan de orde te stellen. Hoewel de krijgsmacht beschikt over een scala aan waarnemings-, verkennings- en doelopsporingsmiddelen (zoals verkenningsspelotons van manoeuvrebataljons, elektronische oorlogvoeringseenheden, commando-troepen, ondervragers van krijgsgeschiedenissen, artilleriedoelopsporingsmiddelen, *Remotely Piloted Vehicles*, grondsensoren, vliegtuigen en helikopters), beperk ik mij tot een specifieke soort grondgebonden verkenningseenheden, namelijk die van de cavalerie.

De Duitse generaal-majoor Reinhard Gehlen werd op 9 april 1945 uit zijn functie als *Chef der Generalstabsabteilung Fremde*

Heere Ost ontheven. Op deze dag had zijn chef, generaal Krebs, een door Gehlen voorbereide analyse van het vijandelijk optreden gepresenteerd op het *Führerhauptquartier*. Hitler, die zijn generaals reeds veel eerder duidelijk had gemaakt dat hij zich niet wenste bezig te houden met „*niederdrückenden Zahlen und Tatsachen*” beoordeelde de analyse van Gehlen als „*völlig idiotisch und defatistisch*”.

De latere grondlegger van de *Bundesnachrichtendienst* Gehlen vertelt in zijn boek *Der Dienst* (1971, p. 117), dat in zijn toenmalige analyse melding werd gemaakt van vrijkomende Sovjet-eenheden door de val van Königsberg en Wenen en dat de Sovjets enorm veel troepen concentreerden in het gebied tussen Küstrin en Frankfurt aan de Oder, hetgeen hem deed concluderen dat een groot-scheepse aanval op Berlijn aanstaande was. Gehlen vervolgde met: „*Hitler wollte grundsätzlich nur das hören, was in seine Gedankengänge hineinpaßte und was er sich aus verschiedenen, zum Teil unkontrollierbaren Nachrichten und Unterlagen selbst zurechtgemacht hatte*”.

Hoewel de tijden zijn veranderd en een extreem voorbeeld als dat van generaal Gehlen (zie kader) zich hedentendage ‘natuurlijk niet meer zal voordoen’, roept zo’n scenario bij mij wel herinneringen op aan verge-

lijkbare omstandigheden. Nog niet zo lang geleden was ik tijdens een oefening getuige van een inlichtingenofficier die door zijn commandant met ‘enige nadruk’ werd gevraagd zijn – volgens de evaluatoren uitstekende – inlichtingenvoorbereiding van de operatie opnieuw te doen, omdat deze commandant zich niet kon voorstellen dat „de vijand dit zou doen!” Waarmee maar gezegd wil zijn dat het uitermate belangrijke gevecht om informatie en inlichtingen van oudsher twijfels heeft gezaaid omtrent de juistheid, de interpretatie en het gebruik ervan.

Von Clausewitz stelde het objectiever en fundamenteeler als volgt: „*Ein großer Teil der Nachrichten die man im Kriege bekommt, ist widersprechend, ein noch größerer ist falsch und bei weitem der größte einer ziemlichen Ungewißheit unterworfen*” en hij vervolgde: „*Was man hier vom Offizier fordern muß, ist ein gewisses Unterscheiden, was nur Sach- und Menschenkenntnis und Urteil geben können. Das Gesetz des Wahrscheinlichen muß ihn leiten*”.²

De Hoofddijnennotitie

Inmiddels is de Hoofddijnennotitie al weer enige tijd bekend en wordt zo langzamerhand duidelijk wat de daarin voorgestelde maatregelen betekenen. Voor de Koninklijke Landmacht bevat de Hoofddijnennotitie een groot aantal positieve elementen. Er zijn evenwel ook negatieve elementen opgenomen. In het kader van dit artikel noem ik er één: het voornemen het divisieverkenningsbataljon mobilisa-

¹ Zie o.a. het artikel van Bos, Benoist en Van der Laan in MS 166 (1997) (11) 501-510.

² *Vom Kriege*, Boek 1, Hoofdstuk 6, p. 258.

Afb. 1 'lichte bewapening?...' (Bron: ILMO-mediacentrum)

Landmacht Doctrine Publicaties

Uitputtings- versus manoeuvre-oorlogvoering

De 'oude doctrine' zoals verwoord in de *Gevechtshandleiding* stond vrijwel geheel in het teken van de zogenaamde uitputtingsoorlogvoering: de vijand werd louter gezien als een verzameling doelen die uitgeschakeld moesten worden door het effect van overweldigende vuurkracht. Dit was logisch onder de toenmalige omstandigheden van een strategie van de voorwaartse verdediging tegen een numeriek overmachtige vijand, die mede daardoor vaak het initiatief zou hebben gehad.

Het moderne gevecht kenmerkt zich daarentegen hoofdzakelijk door manoeuvre-oorlogvoering. Als exponent hiervan kan de Golfoorlog van 1991 gelden. Manoeuvre is het door beweging ontplooiën van de troepenmacht in een voordelige positie van waaruit militair geweld tot gelding kan worden gebracht of van waaruit met geweld kan worden bedreigd. Hierbij verslaat men de vijand door hem structureel te ontregelen om hem daardoor zijn bereidheid tot vechten

bel te stellen. De minister heeft echter nadrukkelijk de mogelijkheid opengelet dat daarin wijzigingen kunnen worden aangebracht. Daartoe zal een brede discussie over de Strategische Toekomst van de krijgsmacht worden gehouden.

Deze discussie zal in juni 1999 moeten zijn afgerond. Uiteindelijk in november 1999 zal het parlement zich moeten uitspreken over de Defensienota 2000. Dit artikel beschouw ik dan ook als mijn bijdrage aan die discussie, zij het dat ik het slechts over één aspect heb.

Opzet

Ik beoog met dit artikel de volgende vragen te beantwoorden. Ten eerste: wat *moeten* en *kunnen* verkenningseenheden betekenen voor de Koninklijke Landmacht? Ten tweede: met welk soort middelen moeten deze eenheden worden uitgerust? Ten derde: op welke tactische niveaus moeten zij aanwezig zijn? En ten slotte: hoe past dit in de Hoofdlijnennotitie?

Hiertoe wil ik de rol van cavalerie-verkenningseenheden in het huidige en het toekomstige operationeel raamwerk aan de orde stellen. Daarna zal ik dieper ingaan op de taken van verkenningseenheden alsmede op de

niveaus waarop en de middelen waarmee deze taken moeten worden uitgevoerd. Ik sluit af met een globale beschouwing van verkenningseenheden tegen de achtergrond van de Hoofdlijnennotitie (HLN). Daar waar naar mijn mening knelpunten kunnen worden geconstateerd, zal ik voorstellen hoe deze knelpunten geheel of gedeeltelijk kunnen worden weggenomen.

Afb. 2 '...of zwaarder?' (Bron: ILMO-mediacentrum)

te ontnemen. Het accent ligt daarbij op 'uitmanoeuvreren': voorkomen dat de vijand in staat is zijn militaire macht effectief te gebruiken, dan wel hem in een positie te brengen waarin die macht er niet meer toe doet. Bij manoeuvre-oorlogvoering tracht men het conflict in relatief korte tijd te beslissen, zodat eigen verliezen beperkt blijven en strategische bronnen en reserves niet hoeven te worden aangesproken. Dit is dan weer een noodzakelijke voorwaarde om voldoende politiek en maatschappelijk draagvlak te verkrijgen en te behouden, zeker als het dagelijkse leven in het thuisland gewoon doorgaat.

Door de hiervoor genoemde ontwikkeling is het belang van informatie over de vijand sterk toegenomen. Daarmee is ook het belang vergroot van eenheden die dergelijke informatie verzamelen, analyseren, evalueren en anderszins verwerken tot inlichtingen, te weten onder meer verkenningseenheden.

Kerntaken

Bij het voeren van gevechtsoperaties onderkennen we drie kerntaken: 'vinden', 'binden' en 'slaan'. Het vinden van de vijand vormt de basis voor het binden en slaan. Vooral op het niveau van brigade en hoger vergt de kerntaak 'vinden' gespecialiseerde eenheden en middelen. Hier ontbreekt immers vaak het directe zicht op het gevechtveld.

Het doel van deze kerntaak is dan ook het verzamelen van zoveel mogelijk informatie over de vijand. Naast andere middelen spelen grondgebonden verkenningseenheden daarbij een essentiële rol.³ Daartoe moeten ze wel op het juiste niveau en op de juiste wijze kunnen worden ingezet; moeten ze kunnen beschikken over de geëigende middelen en dienen ze adequaat te zijn opgeleid en getraind.

³ Zie hiervoor o.a. het artikel van Bos c.s. in MS 166 (1997) (11) 501-510.

⁴ Het is evenwel de vraag of de tijd/ruimte-factoren vormen van luchtsteun toelaten.

Operationeel raamwerk

Om zijn operatie te kunnen visualiseren, de synchronisatie van zijn activiteiten te verbeteren en zijn middelen in tijd en ruimte op het verwachte vijandelijk optreden te kunnen afstemmen, kan de commandant als hulpmiddel het operationeel raamwerk gebruiken. In het operationeel raamwerk onderscheiden we diepe operaties, nabij-operaties en achtergebiedsoperaties. Diepe operaties scheppen voorwaarden voor de eigen nabij-operatie door de vijand zo snel mogelijk diens vrijheid van handelen te ontnemen. In dit kader gaat het vooral om de kerntaken 'vinden', 'binden' en zo mogelijk 'slaan'.

Afb. 3 'Ook uitgestegen verkenningen blijven belangrijk!'

(Bron: ILMO-mediacentrum)

Het doel van nabij-operaties is het direct aangrijpen van de vijand met het oogmerk diens gevechtskracht te vernietigen of te neutraliseren. 'Binden' en 'slaan' zijn hier vaak de belangrijkste kerntaken, ervan uitgaande dat de vijand reeds in de diepe operatie gevonden is. Achtergebiedsoperaties verzekeren de eigen vrijheid van handelen.

De factoren tijd en ruimte in het operationele raamwerk verschillen per

niveau. De verschillen komen onder meer tot uitdrukking in de inzet van verkenningseenheden. Op brigadeniveau zal het verkenningsskadron brigadebreed kunnen worden ingezet tot een diepte van ongeveer 25 à 30 kilometer voor de vooreenheden. Op divisieniveau zal het verkenningsschutbataljon veelal optreden tot een diepte van ongeveer 50 à 60 kilometer. Deze diepte is nodig om de commandanten voldoende reactietijd te bieden om te kunnen reageren op de informatie die de verkenningseenheden aanleveren ('*recce pull*').

De lezer moet zich hierbij wel realiseren dat het optreden onder deze ferme tijd/ruimte-dimensies meestal bete-

kent dat de verkenningseenheden op brigadeniveau deels en op divisieniveau compleet uit het vuursteunbereik van de artillerie lopen en wat dit betreft dus op zichzelf (of eventueel op luchtsteun⁴) zijn aangewezen.

Verkennen is dus niet alleen moeilijk maar ook zeer risicovol! Het vergt dus van het personeel in het algemeen en van commandanten van verkenningseenheden in het bijzonder een specifieke deskundigheid en ervaring, alsmede een bepaalde mentale instel-

ling en een gedecentraliseerde vorm van leiderschap, die slechts na jaren van opleiding, training en oefening zijn te bereiken.

Het Operationeel Referentiekader KL

Het Operationeel Referentiekader KL (ORA KL) is een schets van relevante toekomstige operationele ontwikkelingen met een horizon van rond 2020 en gaat dus verder dan de huidige Landmacht Doctrine Publicaties. Hierna ga ik in op enige aspecten van het ORA KL.

Het toekomstige gevechtsveld

Zijn de omstandigheden bij huidige inzet al complex en dynamisch, in de toekomst zal het conflict door voortschrijdende technologie en verbreding van het spectrum van inzetopties nog dynamischer worden. Hierbij zullen de scheidslijnen tussen conflictvormen vervagen en zal de complexiteit (onder meer door globalisering) toenemen.

In het ORA KL wordt een drietal grondvormen voor het conflict van de toekomst beschreven. Ten eerste het symmetrisch conflict, waarbij een moderne troepenmacht oorlog voert tegen een andere – moderne, goed uitgeruste, goed getrainde, gemechaniseerde – reguliere krijgsmacht. In de tweede plaats het asymmetrisch conflict, waarbij een moderne troepenmacht het moet opnemen tegen organisaties die niet noodzakelijkerwijs staten vertegenwoordigen, noch gestructureerd zijn zoals de meeste krijgsmachten, 'irregulier optredende strijdgroepen' genoemd. En ten derde de inzet als 'derde partij'; de inzet van een multinationale troepenmacht in een onpartijdige rol. Kenmerkend voor deze laatste vorm is dat de troepenmacht in beginsel optreedt met instemming van de partijen om haar taak – onpartijdig – te verrichten; het behoud van de instemming staat bij een dergelijke inzet dan ook centraal.

Het is overigens onwaarschijnlijk dat deze grondvormen van conflict zich

in hun 'zuivere' vorm zullen presenteren. Het zal bijna altijd gaan om een combinatie van elementen.

Middelen die voor alle hoofdtaken te gebruiken zijn, krijgen dan ook voorrang bij de kwantitatieve en kwalitatieve inrichting van de Koninklijke Landmacht, zoals ook staat beschreven in de Hoofdpijnennotitie voor de Defensienota 2000.

In vergelijking met het tijdperk van de Koude Oorlog karakteriseert het toekomstige conflict zich door de ontplooiing van minder (vooral technologisch complexe) wapensystemen. De reden hiervoor is simpel: landen kunnen zich niet langer grote aantallen veroorloven. De letaliteit van de wapensystemen zal echter toenemen, en daarmee de gevechtskracht. Door moderne sensoren zullen krijgsmachten tegelijkertijd meer kunnen zien van het gevechtsveld. Hierdoor neemt de noodzaak voor spreiding van eenheden als vorm van bescherming toe. Ook de beweeglijkheid van eenheden neemt toe. Het tempo (snelheid van denken en handelen ten opzichte van de tegenpartij) in het gevecht zal groter zijn dan nu het geval is.

Decentralisatie en opdrachtgerichte commandovoering zijn hierbij de sleutelbegrippen. Diepe operaties

zullen aan belang winnen.

Door deze ontwikkelingen zal de verkenningsinspanning op alle niveaus en bij alle partijen toenemen, teneinde de vijand te vinden, manoeuvre mogelijk te maken en ongewenste slijtageslagen te vermijden. Hierdoor zal ook het belang van tegenverkenningmaatregelen toenemen (*counter-reconnaissance*). Na het beëindigen van de vijandelijkheden zullen zogeheten post-conflict operaties moeten worden uitgevoerd. Daarbij ligt de nadruk op het handhaven van een pre-cair evenwicht tussen enerzijds de-escalatie, bevorderen van stabiliteit en voorkomen van agressie, en anderzijds de mogelijkheid gewelddadigheden met gepast geweld te beantwoorden. Hierdoor zal behoefte bestaan aan inlichtingen, doelopsporingsystemen en (niet-)letale wapensystemen.

In de post-conflict fase zullen vredesondersteunende operaties, humanitaire hulpverlening, demobilisatie-operatie, herstel van nutsvoorzieningen en opbouw van het civiele bestuur in samenwerking met een groot aantal niet-militaire organisaties moeten worden ondersteund. Hierdoor zijn minder militaire eenheden nodig dan ten tijde van de vijandelijkheden. Om

Afb. 4 'Vuursteun dient ook voor verkenningseenheden verzekerd te zijn'
(Bron: ILMO-mediacentrum)

deze situatie met succes te stabiliseren, zal veelal een langdurige militaire presentie nodig zijn. Deze militaire presentie zal bijna altijd worden uitgevoerd als een vorm van gebiedsbewaking of -beveiliging. Hiervoor zijn met name cavalerie-verkenningseenheden geschikt, eventueel versterkt met (pantser-)infanterie, tanks en gevechtshelikopters voor de noodzakelijke escalatiedominantie.

Toekomstig operationeel raamwerk

„We are going so fast... my only worries are my relations, not my enemies!” (1944, Patton)

Het toekomstig operationeel raamwerk is qua functie vergelijkbaar met het huidige, zoals hiervoor beschreven. Waar echter nu de diepe operatie voornamelijk wordt gezien als voorwaardenscheppend ('vinden' en 'binden') voor de beslissing in de nabijoperatie, zal in de toekomst meer de nadruk komen te liggen op het zoeken van de beslissing in de diepe operaties ('slaan'). Immers, op deze wijze zullen verliezen aan eigen zijde sterk kunnen worden beperkt en kan een conflict in een vroegtijdig stadium worden beslecht.

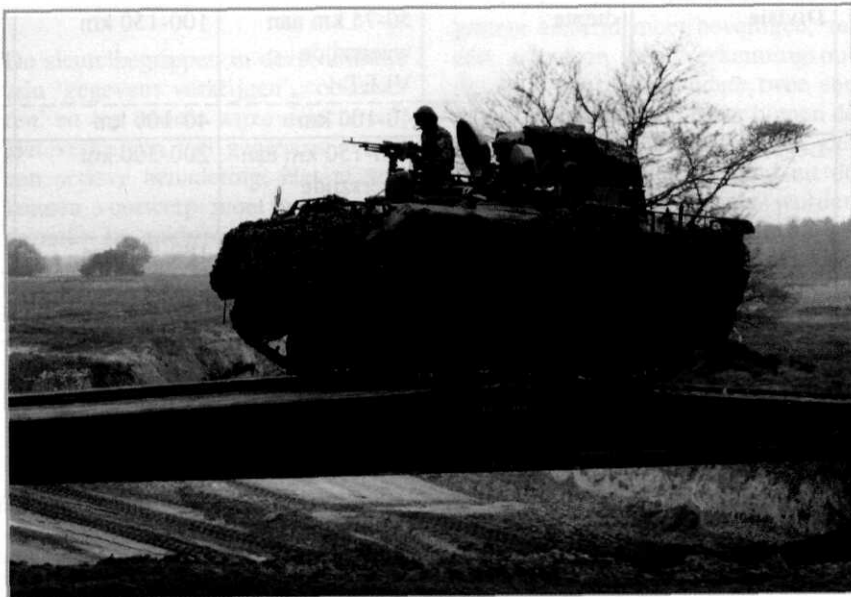
Ook de tijd- en ruimtefactoren zullen verschillen ten opzichte van het huidige operationeel raamwerk: grosso modo is een verdubbeling van de afstanden of een halvering van de tijden aannemelijk. Door de snelheid van het gevecht zullen tevens de planingshorizonten van de respectieve niveaus 'in elkaar schuiven'. Een en ander is samengevat in afbeelding 6. De nabijoperatie van het hogere niveau vormt hierbij het kader voor de diepe operatie van het onderliggende niveau.

Inlichtingen en informatie

Het toenemend belang van militaire informatie en inlichtingen geldt voor alle vormen van conflict. Om het verste operationele tempo te garanderen, is automatische integratie van informatie uit verschillende bronnen noodzakelijk. Het menselijk element

blijft evenwel centraal staan bij de interpretatie, analyse en evaluatie. De dimensies van het operationeel raamwerk moeten op elk niveau kunnen worden afgedekt. Specifieke verkenning capaciteit, met een combinatie van *human intelligence* en technische vormen van inlichtingenverzameling, dient daarom op alle niveaus van bataljon en hoger beschikbaar te zijn.

hoofdtaken: bewaken, beveiligen en verkennen alsmede een veelvoud van bijzondere opdrachten, waaronder het optreden als *'economy-force'*.⁵ In nagenoeg alle moderne legers worden verkenningseenheden nog steeds met dit soort opdrachten belast. Ik wil mij in het kader van dit artikel beperken tot de hoofdtaken van verkenningseenheden.

Afb. 5 'Ook mobiliteit blijft belangrijk' (Bron: ILMO-mediacentrum)

Bij inzet in het kader van het asymmetrisch conflict en derde partij ligt de nadruk op het bestrijken van grote gebieden. Ook dit vergt mobiele eenheden die zijn uitgerust met moderne sensoren en getraind in het verzamelen van *human intelligence*.

Het belang van cavalerie-verkenningseenheden in deze dimensies behoeft nauwelijks nog toelichting. Hun licht gemotoriseerde uitrusting, gevarieerde waarnemingscapaciteit, goede verbindingen en mentale instelling maken deze eenheden bij uitstek geschikt voor optreden in alle conflictvormen en in een grote verscheidenheid aan scenario's.

Taken

Van oudsher worden verkenningseenheden belast met de navolgende

Bewaken

In het militair woordenboek staat bewaken als volgt gedefinieerd:

„Het systematisch en onafgebroken toezicht houden op en waarnemen van een gebied, object, personeel of materieel teneinde gegevens te verkrijgen, te waarschuwen of te alarmeren”.

De belangrijkste elementen in deze definitie zijn waarnemen, gegevens verkrijgen en waarschuwen. Het gaat er in wezen om dat zekerheid wordt verschaft dat in het te bewaken gebied of object geen inbreuken van buitenaf onopgemerkt plaatsvinden. Als een verstoring optreedt, moet deze wor-

⁵ Dat wil zeggen: het tijdelijk overnemen van een taak van een grotere eenheid.

Niveau	Ruimte	Nabij-operaties	Diepe Operaties	Achtergebied-operaties	Planningshorizon
Algemeen					50 km per 24 uur
Brigade	diepte	10-15 km eigen zijde VLET tot 5 km vij zijde VLET	50-75 km	20-40 km vanaf achtergrens voorbats	12-18 uren
	breedte	20-40 km	20-40 km	20-40 km	
Divisie	diepte	50-75 km aan weerszijde VLET	100-150 km	50-100 km vanaf achtergrens voorbrigs	24-36 uren
	breedte	40-100 km	40-100 km	40-100 km	
Legerkorps	diepte	100-150 km aan weerszijde VLET	200-300 km	minstens 100 km	48-72 uren
	breedte	100-300 km	100-300 km	100-300 km	
EAC	diepte	tot 300 km	boven 300 km	minstens 300 km	ongeveer 96 uren
	breedte	200-300km	200-300 km	200-300 km	

VLET: voorste lijn eigen troepen

EAC: *echelons above corps*

Afb. 6 Tijd- en ruimtefactoren in het toekomstig operationeel raamwerk

den opgemerkt (systematisch toezicht); de aard van de verstoring moet worden vastgesteld (gegevens verkrijgen); en de verstoring moet worden gemeld (waarschuwen of alarmeren). Van de bewakingseenheid wordt niet verwacht dat deze de verstoring teniet doet, tenzij dat met de beschikbare middelen mogelijk is en zonder dat daarmee de uitvoering van de opdracht (onafgebroken toezicht) in gevaar wordt gebracht.

Een bewakingsopdracht aan een verkenningseenheid heeft veelal betrekking op een gebied buiten het vijandelijk zwaartepunt. De uitvoering vindt plaats door middel van patrouillegang en het inrichten en betrekken van waarnemingsposten in dat gebied. De activiteiten zijn dus voornamelijk intern gericht op het te bewaken voorwerp en hebben vooral een waarschuwende functie.

In geval van een vijandelijk optreden wordt over het algemeen van de bewakende verkenningseenheid ook

verwacht dat daartegen actie wordt ondernomen, mits het vijand van een beperkte sterkte is.

Beveiligen

Volgens het militair woordenboek is beveiligen:

„Maatregelen, ingesteld en onderhouden op alle bevelsniveaus ter bescherming van een eenheid, gebied of object met het doel:

a. de eenheid, het object of gebied te vrijwaren voor (verrassend) vijandelijk optreden of de effecten daarvan, spionage, sabotage, subversieve activiteiten en terrorisme;

b. de commandant (met name in de gevechtszone en het etappegebied) tijd en ruimte te verschaffen voor het voorbereiden en uitvoeren van zijn (geplande) tegenmaatregelen”.

De kernelementen uit deze definitie zijn 'vrijwaren van' en 'verschaffen

van tijd en ruimte'. Deze taak vereist dus een meer actief optreden. Het 'vrijwaren van' houdt in dat een vijandelijke dreiging moet worden onderkend, voordat deze tot gelding kan worden gebracht tegen de te beveiligen eenheid of het te beveiligen object. Daarnaast moet 'tijd en ruimte' worden verschaft. Die beide elementen betekenen in de praktijk bijna altijd dat het gevecht moet worden aangegaan.

Een verkenningseenheid die wordt belast met een beveiligingsopdracht zal zich ontplooiën op enige afstand van de te beveiligen eenheid (object/gebied) en op de vermoedelijke vijandelijke nadering. In front wordt een waarnemingsschermbreuk gebracht. De gevechtskracht wordt zodanig opgesteld dat de vijandelijke naderingsmogelijkheid met vuur kan worden bestreken. In de diepte worden vervolg-opstellingen gepland vanwaaruit een eventueel oprukkende vijand verder kan worden vertraagd.

De uitvoering richt zich – evenals bij de bewaking – op de te beveiligen eenheid, maar in dit geval zijn de activiteiten naar buiten, naar de vijand, gericht.

Ook de vijand hecht groot belang aan het verkrijgen van gevechtseinlichtingen en zal zijn verkenningseenheden in het kader van zijn eigen diepe operatie dus vroegtijdig naar voren sturen. Hiertegen dient door eigen troepen op gepaste wijze te worden opgetreden.

Een bijzonder vorm van beveiliging in front vormt dan ook de zogenaamde *counter-reconnaissance*. Tegen verkenningsmaatregelen (passieve en actieve) kunnen bestaan uit het uitbrengen van een beveiligende strijdmacht, camouflage en misleiding of het bestrijden van vijandelijke verkenningselementen ('binden' of 'slaan'). Deze laatste vorm van tegenverkenningsmaatregelen – in engere zin – noem ik hier *counter-reconnaissance*. Hoe belangrijk deze taak is, blijkt afdoende uit de krijgsgeschiedenis. Dit axioma wordt bijna dagelijks bevestigd tijdens zogenaamde geïnstrumenteerde oefeningen. In het *National Training Center* in Fort Irwin, waar Amerikaanse eenheden worden geëvalueerd, heeft men veel ervaring opgedaan met *counter-reconnaissance*. Het Ft. Irwin Mobile Training Team zegt hierover het volgende: „90% of the units that win the counterrecon fight win the subsequent battle!”⁶

Counter-reconnaissance is dan ook een zeer belangrijke beveiligende taak van eenheden. Verkenningseenheden zijn hiertoe eveneens zeer geschikt. Zoals je 'boeven vangt met boeven', bestrijd je verkenningseenheden het best met verkenningseenheden!

Verkennen

De definitie van verkennen luidt in het militair woordenboek:

⁶ Boltuc, D. en S. Efflandt. *Counter-reconnaissance. Taking the fight to the enemy*. Armor, november 1996, p. 31-35.

„het observeren of op andere wijze detecteren met het doel gegevens te verkrijgen over de activiteiten en de middelen van de vijand of potentiële vijand, dan wel gegevens verkrijgen over de meteorologische, hydrografische of geografische bijzonderheden van een bepaald gebied door visueel observeren of door middel van andere detectiemethoden”.

De sleutelbegrippen in deze definitie zijn 'gegevens verkrijgen', 'observeren' en 'op andere wijze detecteren'. Het verkrijgen van gegevens vereist een actieve benadering. Het te verkennen voorwerp moet worden opgezocht en geobserveerd. Zo nodig worden andere detectiemethoden gebruikt om de gewenste gegevens te verkrijgen.

Verkenningsopdrachten hebben veelal betrekking op een bepaald gebied, de geografische kenmerken daarvan – voor zover deze afwijken van de topografische kaarten – en de zich in dat gebied bevindende vijand. De opdracht zal veelal worden uitgevoerd door de verkenningselementen in front te ontplooiën. Deze zullen in beginsel voorwaarts gaan met inachtneming van het beginsel 'zien zonder gezien te worden'. Dit is weliswaar het streven, maar dat lukt niet altijd. In het geval dat de verkenningseenheid wordt opgemerkt, is bescherming nodig, alsmede het vermogen zich los te maken van de vijand. Hiervoor is vuurkracht vereist. Bovendien zal in het geval op slinkse wijze onvoldoende gegevens kunnen worden verkregen een andere methode worden gebruikt, te weten: 'gevechtsaanraking'. Als vijand wordt 'ontdekt' zal deze onder waarneming worden gehouden; bestrijding is niet het primaire doel, tenzij de vijandelijke weerstand licht is en de voortgang van de verkenning hindert. Voorop staat dat het opgedragen object, gebied of route volledig dient te worden verkend en daarop zullen alle activiteiten zich moeten richten.

Relaties tussen de hoofdtaken

Tussen de hiervoor beschreven hoofd-

taken bestaan onverbreekelijke relaties. Daar waar de opdracht voor de eenheid als geheel uit één van deze taken bestaat, zullen bij de uitvoering op de daaronder gelegen niveaus elementen uit alle hoofdtaken een rol spelen. Bijvoorbeeld het in het kader van een bewakingsopdracht uitvoeren van een patrouille, is in wezen verkennen. Een bataljon dat de flank van een opmarcherende of aanvallende grotere eenheid moet beveiligen, zal één eskadron een verkenningsopdracht geven en de andere twee een beveiligingsopdracht. Maar binnen de beveiligende eskadrons zal in dat kader zowel worden verkend uit de flank richting vijand, als worden bewaakt vanuit waarnemingsposten en beveiligd vanuit opstellingen.

Het uitvoeren van een verkenningsopdracht is er in wezen op gericht de grotere eenheid te vrijwaren voor verrassend vijandelijk optreden en de commandant van die eenheid tijd en ruimte te verschaffen voor te treffen maatregelen, met andere woorden: beveiligen! Kortom, bij de uitvoering van één hoofdtak komen de andere onverbiddelijk ook aan de orde: zij kunnen niet los van elkaar worden gezien. Verkennen en beveiligen gaan hand in hand! Dit komt bijvoorbeeld sterk tot uiting bij het uitvoeren van de *counter-reconnaissance*, dat het best kan worden omschreven als een combinatie van een agressieve vorm van gebiedsverkenning en gebiedsbeveiliging.

Het vorenstaande is niet alleen van toepassing op gevechtsoperaties maar geldt ook voor vredesoperaties. Voor het uitvoeren van vredesoperaties beschikken verkenningseenheden over nog meer waardevolle kenmerken. Bij vredesoperaties kunnen verkenningseenheden zeer snel in het operatiegebied worden ontplooid. Zij beschikken immers binnenkort over lichtgepantserde en zeer moderne voertuigen met een hoge tactische mobiliteit. Na ontplooiing zijn zij in staat snel met verkenningen te beginnen en ze voorzien daardoor in de noodzakelijke beveiliging voor de

ontplooiing van de hoofdmacht. Is de hoofdmacht eenmaal ontplooid, dan kunnen verkenningseenheden ook worden ingezet voor andere opdrachten, zoals gebieds- of objectbewaking (denk bijvoorbeeld aan vluchtelingenkampen), aanvullende verkenningen, escortering van konvooien en patrouillegang (zowel bereden, uitgestegen als te voet). Door organisatie en uitrusting alsmede opleiding en training zijn zij zeer geschikt grote gebieden te bestrijken. Internationale ervaringen met vredesoperaties, zoals in Somalië, de Westelijke Sahara en Bosnië wijzen uit dat dit soort eenheden zeer waardevol is.

Relevantie van de hoofdtaken

Alvorens ik nader in ga op de bij verkenningseenheden benodigde middelen en de indeling daarvan, dient eerst te worden vastgesteld in hoeverre de hiervoor beschreven hoofdtaken nog relevant zijn. Hierover kan ik gelukkig kort zijn. In de Defensienota (1991) en de Prioriteitennota (1993) alsmede in de Hoofddijnennotitie voor de Defensienota van 2000 wordt herhaaldelijk gewag gemaakt van de noodzaak tot mobiliteit en flexibiliteit, het optreden in grote ruimten, de behoefte aan lichte middelen voor taken in het kader van crisisbeheersing, enzovoort. Juist in de scenario's die ten grondslag hebben gelegen aan deze nota's zullen taken als verkennen, beveiligen en bewaken veelvuldig voorkomen. Gelet op het nog steeds groeiende belang van crisisbeheersing en de groeiende behoefte voor optreden *out of area*, zal de relevantie van deze taken in de toekomst alleen maar toenemen.

Middelen

Ten aanzien van de middelen die verkenningseenheden nodig hebben voor de uit te voeren taken, wil ik twee aspecten nader belichten:

- a. wat voor soort middelen heb ik in welke aantallen nodig om de gestelde taken te kunnen uitvoeren;
- b. op welke organisatorische niveaus heb ik verkenningseenheden nodig.

Bij de beschouwing hierover hanteer ik de eerder beschreven hoofdtaken als uitgangspunt. Daarnaast ga ik ervan uit dat verkenningseenheden optreden in relatief grote vakken en hun taken ook moeten kunnen uitvoeren bij verminderd zicht. Bij het vaststellen van de benodigde soort middelen ga ik – zoals in vele officiële studies inmiddels gebruikelijk is – uit van het optreden in het kader van een symmetrisch conflict. Immers, een moderne, technisch geavanceerde KL die getraind is voor het reguliere conflict heeft de substantiële capaciteit om te kunnen optreden in een asymmetrisch conflict of als derde partij. Omkering van deze stelling leidt niet tot het beoogde effect. Inmiddels is dit beleid binnen de NAVO aanvaard.

Soorten middelen

Voor het aspect verkennen moeten allereerst bereden verkenningen kunnen beschikken over een specifiek verkenningsvoertuig; licht gepantserd, snel, wendbaar, geruisloos, laag (elektromagnetisch en fysiek) silhouet, adequaat bewapend en voorzien van uitstekende optiek, sensoren, veldragende verbindingsmiddelen alsmede plaatsbepalings- en nachtzichtapparatuur.

Voor uitgestegen verkenningstaken dient specifieke capaciteit voorhanden te zijn. Dit betreft vooral acties op het laagste niveau, bijvoorbeeld het verkennen van een object (brug) of een oord (met daarin een vijandelijke commandopost). De kleine bemanning van verkenningsvoertuigen (drie personen) is daarvoor onvoldoende. Er moet derhalve ook kunnen worden beschikt over tirailleurcapaciteit met voertuig; tirailleurs in een *'battlefield taxi'*.

Vanwege de beperkte bescherming die verkenningsvoertuigen bieden, maar vooral ook vanwege de risico's die verkenners lopen als zij voorwaarts gaan in onbekend en mogelijk vijandelijk gebied, is het essentieel dat verkenners bij kritieke fasen in hun optreden kunnen worden gedekt (beveiligd)! In zo'n geval is de inzet nodig van wapensystemen voor pant-

serbestrijding op middelbare en lange dracht. Immers, als een verkenner op middelbare of grote afstand onder vuur wordt genomen door de vijand kan hij zelf weinig terugdoen. De karakteristiek van het verkenningsvoertuig laat immers geen zware bewapening toe.

Daarnaast moeten verkenningseenheden in staat zijn te voorkomen dat ze gebonden raken als ze onverhoopt door de vijand zijn ontdekt; hierdoor kan de uitvoering van de opdracht immers in gevaar komen. Ook vanuit deze oogpunten bezien moeten ze dus kunnen beschikken over wapensystemen voor de pantserbestrijding op middelbare en lange dracht. Dit kunnen voertuigen zijn met een kanonsysteem of met een anti-tankraketsysteem.

Voorts dient de vuursteun te zijn verzekerd – hetzij door rechtstreekse steun van de artillerie, hetzij door (ten minste bij het divisieverkenningsbataljon organiek ingedeelde) mortieren.⁷ Ten slotte geeft de definitie van verkennen aan dat in voorkomend geval ook andere detectiemethoden kunnen worden gebruikt, zoals gevechtsaanraking. Wil een verkenningseenheid met vuur verkennen, dan dient dit vuur te overtuigen! Dit betekent dat dit vuur een behoorlijke uitwerking moet hebben en over grote afstand snel en gericht moet kunnen worden afgegeven.

Bij het bewaken kan voor patrouillegang (in wezen verkennen) gebruik worden gemaakt van dezelfde capaciteit als benodigd is voor verkennings-taken. Ook waarnemingsposten kunnen met dezelfde middelen worden ingericht. Lichte middelen zijn dus in wezen voldoende. Indien wordt geëist dat in voorkomend geval ook wordt opgetreden tegen vijandelijke inbreuken (bijvoorbeeld bij counter-recce of bij een luchtmobiele actie), dient ook te worden beschikt over zwaardere wapensystemen en vuursteun.

⁷ Zie ook noot 4; ook hier ga ik er weer van uit dat slechts incidenteel over luchtsteun kan worden beschikt.

In feite is met het hiervoor beschreven pakket aan eisen ook weergegeven over welke middelen een verkenningseenheid moet beschikken voor het uitvoeren van beveiligingstaken. De zware wapensystemen hebben echter een ander 'gewicht'. Deze zijn niet zozeer bedoeld voor de interne beveiliging van de tot de eenheid behorende verkenners of voor verkenneren met vuur, als wel om te kunnen 'vrijwaren' en 'tijd en ruimte te verschaffen'. Een op de flank van de te beveiligen eenheid opdoemende vijand moet zo mogelijk worden gestopt en zo nodig worden vertraagd. Voor een dergelijk optreden zijn pantserbestrijdingswapens en vuursteun onontbeerlijk! Daarnaast is bij een beveiligend optreden enige capaciteit voor het

aanbrengen van eenvoudige hindernissen (mijnen) noodzakelijk. Deze capaciteit kan bestaan uit rechtstreekse steun met genie-capaciteit, dan wel uit de indeling van enige eenvoudige middelen (mijnen, springmiddelen en pioniergereedschap) bij bijvoorbeeld de tirailleurs.

Het optreden in het kader van counter-reconnaissance vindt veelal plaats in relatief grote ruimten, waarin zelfstandig moet worden opgetreden met relatief weinig middelen. Dit betekent dat het vak ten minste moet kunnen worden bewaakt en dat gevechtskracht moet worden geconcentreerd tegen eventueel binnendringende vijandelijke verkenningseenheden. Dit vereist dus ook een gevarieerde samenstelling van de verkennings-

eenheid: ten minste pantserbestrijdingssystemen (kanon of raket) om het gevecht mee te kunnen aangaan; vuursteun (rechtstreekse steun of eigen mortieren) en enige capaciteit om hindernissen te leggen (rechtstreekse steun of eigen mijnen). Daarnaast bestaat uiteraard behoefte aan verkenningsvoertuigen. De Amerikanen hebben proefondervindelijk vastgesteld dat de ideale samenstelling van zogenaamde *hunter-killer-teams* er als volgt uitziet: een verkenningpeloton (*hunter*) versterkt met een tank-'groep' (*killer*; twee tanks of vergelijkbare systemen).⁸ Of dit ook kan gelden voor de Nederlandse situatie moet nog nader worden bezien.

Wil een verkenningseenheid alle hoofdtaken kunnen blijven uitvoeren, dan moet deze beschikken over verkennings/bewakingscapaciteit, met inbegrip van sensoren, tirailleurs, wapensystemen voor de pantserbestrijding op middelbare en lange dracht, alsmede vuursteun en capaciteit voor het opwerpen en ruimen van hindernissen. Alle voertuigen dienen vanzelfsprekend te zijn voorzien van nachtzicht- en verreikende verbindingsapparatuur.

Ik wil op deze plaats nog even ingaan op een wijd verbreid misverstand, namelijk dat verkenningseenheden organiek licht bewapend kunnen zijn en – indien noodzakelijk – tijdelijk zouden kunnen worden versterkt met zware wapens om hun opdracht uit te voeren. De middelen die verkenningseenheden nodig hebben om de opgedragen taken te kunnen uitvoeren, moeten organiek bij deze eenheden ingedeeld zijn. Een tankpeloton van een tankskadron bijvoorbeeld, is niet opgeleid en geoefend voor verkenningstaken. Zo'n peloton is erop getraind te vechten in het gesloten verband van een eskadron/team. Pelotons – maar ook groepen – in een verkenningseenheid treden nagenoeg altijd zelfstandig op en slechts bij hoge uitzondering in gesloten eska-

Afb. 7 'Goede verbindings zijn van oudsher al belangrijk geweest, vooral voor verkenningseenheden' (Bron: ILMO-mediacentrum)

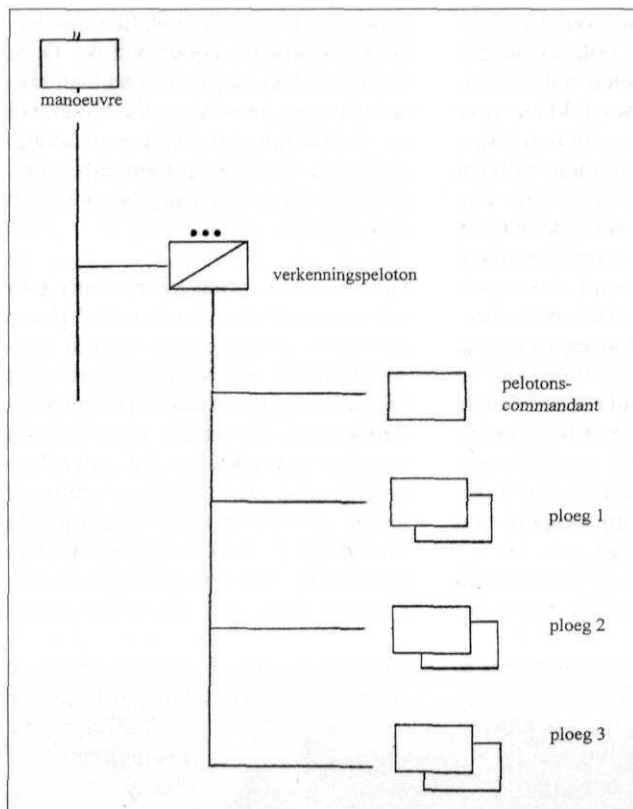
⁸ Boltuc, 1996.

dronsverband. De 'software of the mind' (of zoals u wilt 'cultuur') is dus anders! Gedecentraliseerde uitvoering vindt in de regel plaats tot op het niveau van het enkele voertuig. De bewering dat tanks bij de verkenningen ook tanks zijn en dat dit voor het optreden dus niets uitmaakt, is dan ook van hetzelfde kaliber als dat er geen wezenlijk verschil bestaat tussen pantsergenie en pantserinfanterie, want dat betreft in beide gevallen toch ook een rupsvoertuig met tien personen erin.

Voor alle duidelijkheid moet nog het volgende worden opgemerkt: gezien de tijd-ruimtefactoren waaronder verkenningseenheden optreden, getuigt het mijns inziens van weinig realiteitszin en vakmanschap te geloven dat tijdelijke versterkingen *tijdens* een operatie mogelijk zouden zijn. Evenmin acht ik het waarschijnlijk dat tijdelijk *vooraf* onder bevel gestelde eenheden – dus onvoldoende ervaren in het verkennen – voldoende lang zouden overleven op het gevechtsveld om er tactisch en operationeel profijt van te hebben, laat staan dat die eenheden later weer ter beschikking zouden kunnen komen voor andere opdrachten. Slechts in noodgevallen dient dan ook tot tijdelijke versterking (met (anti-)tank of pantserinfanterie-eenheden) te worden overgegaan. Na het schrappen van drie tankbataljons uit de slagorde van de Koninklijke Landmacht acht ik overigens zo'n versterking met tanks door gebrek aan middelen sowieso niet meer reëel.

Indeling van middelen

Over de indeling van verkenningsscapaciteit op de verschillende organisatorische niveaus is in de afgelopen jaren reeds het nodige geschreven. Ik wil er op deze plaats mee volstaan te herhalen dat de indeling van middelen samenhangt met de aan het operationeel raamwerk gekoppelde diepte van het gebied van invloed, het gebied van inlichtingen-verantwoordelijkheid, de kritische tijd- en ruimtefactoren en de daarmee samenhangende planningstermijnen. Op basis van deze gegevens kan een toedeling

Afb. 8
Verkenningsspeloton van een manoeuvrebataljon

van verkenningseenheden worden vastgesteld.

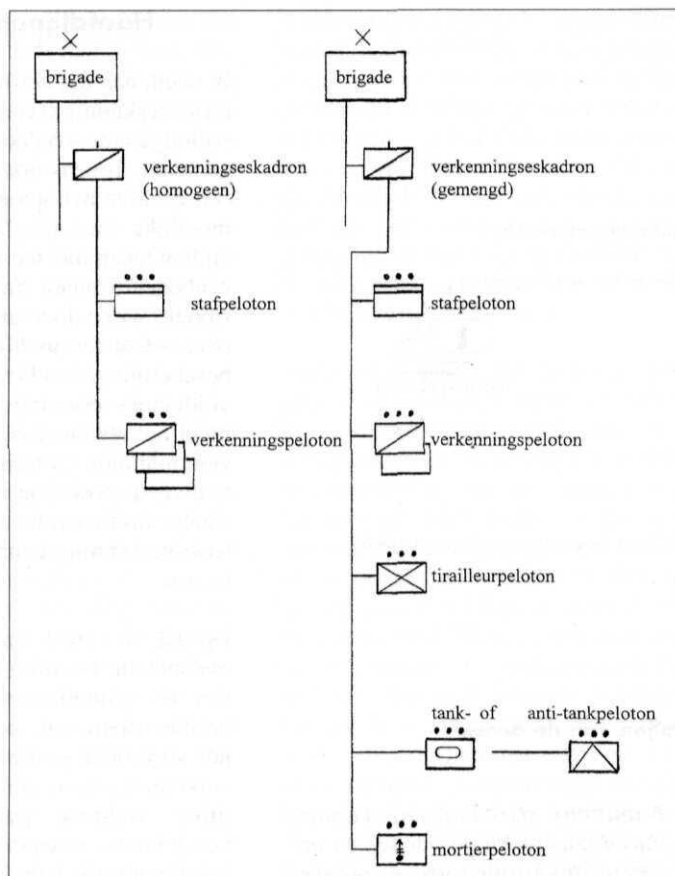
Deze indeling komt erop neer dat manoeuvrebataljons een verkenningsspeloton dienen te hebben; brigades een eskadron; divisies een bataljon en een legerkorps een regiment. Deze toedeling wordt ook internationaal onderschreven. De ervaringen op geïnstrumenteerde oefenterreinen bevestigen de validiteit van deze indeling. Een eenheid, op welk niveau dan ook, is blind en kan niet adequaat manoeuvreren als niet wordt beschikt over actuele gevechtinlichtingen.

Over de hoeveelheid en samenstelling van de middelen per eenheid bestaan vele meningen – ook internationaal. Over het algemeen wordt evenwel bij manoeuvrebataljons volstaan met uitsluitend verkenningsscapaciteit; dus geen zware wapens. Het argument hiervoor is dat het verkenningsspeloton altijd optreedt in verband met het bataljon en geen zelfstandige gevechtstaken krijgt opgedragen (zie afbeelding 8).

Op brigadeniveau komt het voor dat uitsluitend verkenningsscapaciteit wordt ingedeeld, maar ook dat een gemengd samengesteld eskadron in de slagorde van de brigade is opgenomen. Gelet op de verantwoordelijkheden overeenkomstig het operationeel raamwerk is een gemengd samengestelde eenheid noodzakelijk. Een uitsluitend uit verkenningsscapaciteit bestaand eskadron is zo niet onaanvaardbaar dan toch ten minste ondoelmatig. Een eskadron met een dergelijke samenstelling kan namelijk niet onder alle omstandigheden effectief optreden in het gehele gebied van inlichtingenverantwoordelijkheid, ook al omdat de noodzakelijke vuursteun door de brigade-artillerie niet in dat hele gebied is gegarandeerd; de planningsdracht is daarvoor ontoereikend (zie afbeelding 9).

Het verkenningsbataljon van een divisie dient gemengd van samenstelling te zijn. Deze eenheid krijgt immers zelfstandig eigen opdrachten uit te voeren, in relatief grote gebie-

Afb. 9
Verkenning-
eskadron van
een brigade
(2 opties)

den. Dit kan alle hoofdtaken betreffen: verkennen in front van de (aanvallende) divisie, een link-up met de luchtmobiele brigade, het bewaken van het achterste deel van het divisievak, het beveiligen van de flank of in front van de divisie en ten slotte het – in voorkomend geval versterkt – optreden als *economy force* op een minder waarschijnlijke vijandelijke nadering. Zoals gezegd, treden verkenningseenheden op in grote, soms onoverzichtelijke gebieden en de omvang daarvan zal in de toekomst alleen maar toenemen. Gelet op de uitgestrektheid van de gebieden waarin moet worden opgetreden, en dat geldt dus ook voor de eskadrons van het bataljon, verdient het aanbeveling menging van middelen binnen de eskadrons te doen plaatsvinden. Dit betekent dat een verkenningsseskadron moet kunnen

beschikken over verkenningcapaciteit, tirailleurcapaciteit,⁹ (anti-)tankcapaciteit en vuursteuncapaciteit (mortieren). Op basis van studies, praktijkervaring en ontwikkelde normen moet hierbij dan worden gedacht aan twee verkenningsspelotons van zeven à acht voertuigen (drie of vier ploegen à twee voertuigen, in geval van acht voertuigen met inbegrip van de pelotonscommandant); één tirailleurpeloton à drie groepen met voertuig en één voertuig voor de pelotonscommandant, waarin tevens een mineurploeg met enige hindernismiddelen is opgenomen; één peloton tanks of een anti-tankpeloton à vier wapensystemen; één mortierpeloton met een nader te bepalen aantal stukken. In de eskadronsstaf kan dan nog een tweetal voertuigen worden opgenomen ten behoeve van sensoren. In verband met de *span of control* op eskadrons-niveau kan worden overwogen de mortierpelotons in één ondersteuningsseskadron te concentreren,

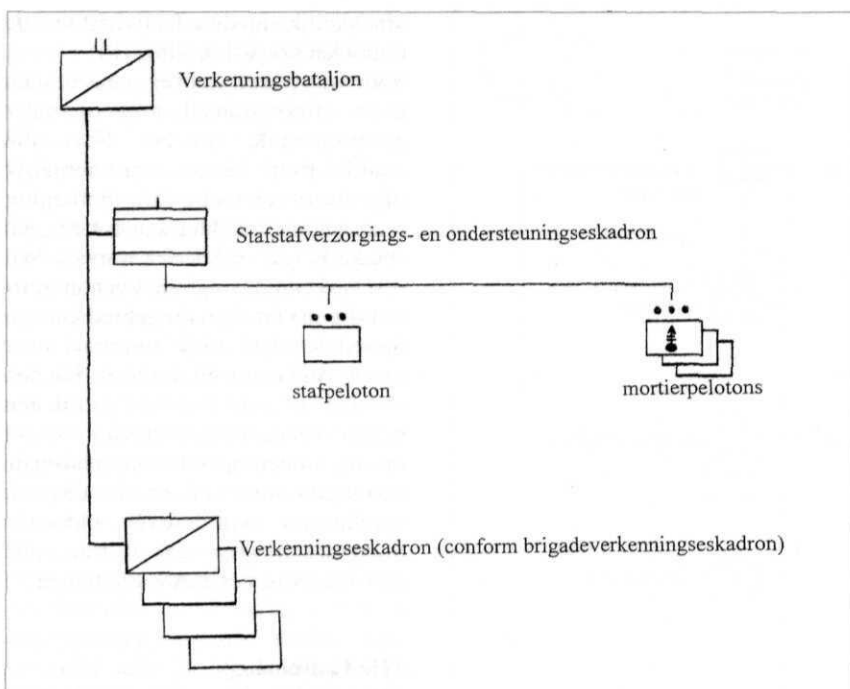
afhankelijk van de effectiviteit van de middelen (zie afbeelding 10).

Voor wat betreft het regiment bestaat geen internationaal min of meer gelijkkluidende concept. Niet alle legerkorpsen kennen een dergelijk organisatie-element. De benaming regiment geeft echter aan dat er geen sprake is van verbonden wapens. Wil een verkenningsregiment echter zelfstandig in een bepaald gebied kunnen optreden, dient toch minimaal over eigen vuursteun en genie te kunnen worden beschikt, naast natuurlijk een aantal verkenningseenheden. Gelet op de uiteenlopende internationale meningen hierover en de daaraan gerelateerde twijfels over voldoende draagvlak hiervoor zal ik deze optie niet verder in beschouwing nemen.

De Golfoorlog

Het leiden van eenheden in het gevecht of vergelijkbare omstandigheden is een zaak van ervaring. Daarom ook is het zo moeilijk in een professionele discussie anderen van de noodzaak of wenselijkheid van taken en de daarvan afgeleide optimale organisatie en inzet van eenheden te overtuigen. Een veel gebruikte methode is de *case-study*, waarbij het overigens vervolgens weer de vraag is of de situatie vergelijkbaar is. De Golfoorlog van 1991 is het meest actuele voorbeeld van een relevant grootschalig (symmetrisch) conflict. Het terrein is voor West-Europese begrippen extreem en daarom wellicht minder goed vergelijkbaar. Dit doet voor de inzet van verkenningseenheden niet veel af aan de bruikbaarheid van de case, hetgeen geïllustreerd wordt door het feit dat de Golfoorlog nog steeds gebruikt wordt ter adstructie van het onderwijs op militaire academies en hogere vormen overal ter wereld. Het is daarbij overigens goed te bezien uit welke bron het gebruikte studiemateriaal komt; bronnen van direct betrokkenen zullen een meer gedetailleerde, wellicht juistere maar ook

⁹ Onder andere om te kunnen optreden in voor voertuigen onbegaanbaar terrein.

Afb. 10 Verkenningsebataljon van de divisie

meer gekleurde versie van de analyse opleveren. De bron die ik hier gebruik is volgens mij van onverdachte aard: docenten en studenten van de hogere militaire vorming aan de *Führungsakademie der Bundeswehr* te Hamburg, waarvan sommige buitenlandse studenten overigens wel direct bij de vijandelikheden betrokken zijn geweest. Over de inzet van verkenningseenheden trekken zij de volgende conclusies:

„Der Erfolg der gepanzerten Aufklärungskräfte des Korps steht im Gegensatz zu der eher mittelmäßigen Leistung der leichten Aufklärungsverbände auf Divisions- und Bataillonsebene. Das Fehlen an Panzern in den neuen Panzeraufklärungsbataillonen der Division war spürbar. Einige Divisionen beseitigten diesen Mangel, indem sie diesen Bataillone in der Truppeneinteilung Panzer zuwiesen. Ebenso wird die im Laufe der Vorbereitung auf den Golf-Einsatz getroffene Entscheidung, die Bradleys in den Aufklärungszügen der

Bataillone der Panzerdivisionen durch leichte Radfahrzeuge zu ersetzen, überprüft werden müssen. Das gleiche gilt für die Aufklärungskapazität auf Brigadeebene. Die Fähigkeit kampfkraftiger Aufklärung in die Tiefe muß auf jeder Ebene vorhanden sein. Das Fehlen dieser Fähigkeit in der Grundgliederung führte dazu, daß ad-hoc Verbände aufgestellt bzw. Kampftruppen mit dieser Aufgabe betraut wurden. Eine Aufgabe, für die diese weder hinlänglich ausgebildet noch ausgerüstet waren. In den Wüsten des Irak wurde die Frage, ob Aufklärungskräfte des Heeres Aufklärung ohne Kampf durchführen sollten und dieses auch können, mit einem klaren Nein beantwortet. Aufklärungskräfte, die Aufklärung durch Kampf erzwingen können, haben zumindest am Golf ihre Existenzberechtigung nachgewiesen“.¹⁰

¹⁰ Zehrer, H. (red.) *Der Golfkonflikt. Dokumentation, Analyse und Bewertung aus militärischer Sicht*. Bonn, 1992. p. 340.

Hoofdpijnennotitie

Ik neem aan dat het belang van cavalerie-verkenningseenheden in het voorafgaande voldoende duidelijk is gemaakt. Tevens hoop ik bij de lezer een beeld te hebben gecreëerd van de moeilijke omstandigheden waaronder zij hun taken moeten verrichten. Deze eenheden kunnen dit op een professionele wijze doen als ze beschikken over adequate middelen (mobiliteit, bescherming, vuurkracht en C3I) en voldoende ervaring. Deze ervaring moet het resultaat zijn van een gedegen opleiding en training op het juiste niveau. Zowel op brigade- en divisieniveau dienen hiertoe parate cavalerie-verkenningseenheden aanwezig te zijn.

De KL is goed op weg om zich ondanks de voortdurende reorganisaties te optimaliseren voor de drie grondvormen van conflict. Ook op het specifieke gebied van cavalerie-verkenningseenheden hebben we de juiste richting gevonden: direct beschikbare, adequaat uitgeruste en goed getrainde bataljonsverkenningsepelotons alsmede vergelijkbare – straks parate – brigadeverkenningsekadrons. Plannen om het divisieverkenningsebataljon te formeren zijn uitgewerkt. Helaas ontberen de verkenningseenheden van brigade en divisie vooralsnog gevechtskracht. Bij de vervanging van de YPR-voertuigen moet het mogelijk zijn hiervoor ruimte te scheppen.

Door het divisieverkenningsebataljon mobilisabel te stellen, zal de expertise over het operationele optreden van een verkenningsebataljon op termijn verloren gaan. Recente ervaringen wijzen uit dat operationele expertise snel wegeeft als niet regelmatig wordt geoefend. Het aanhouden van een kernstaf zal dat proces hooguit kunnen vertragen, maar zal dat uiteindelijk niet kunnen stoppen.

De lezer moet zich hierbij voorts realiseren dat deze expertise uniek is: er is maar één (divisie-)verkenningsebataljon. Het gaat hierbij om de

expertise op alle niveaus binnen het bataljon. Het betreft namelijk de factoren tijd en ruimte. Deze factoren zijn voor een verkenningsbataljon beduidend anders dan voor andere (verkenning-)eenheden. Omdat het verkenningsbataljon opereert op het niveau van de divisie is er sprake van een factor twee tot drie ten opzichte van de brigade-verkenningseskadrons. Dit betekent dat het bataljon andere opdrachten in een andere context uitvoert. Dit geldt zowel de diepe operatie als de achtergebiedsoperatie. Vanwege de andere factoren tijd en ruimte zullen bij het verkenningsbataljon de reguliere taken/opdrachten op andere wijze inhoud worden gegeven. Dit geldt van de bataljonsstaf tot en met de enkele verkenner.

Met andere woorden: drie brigade-eskadrons vormen geen verkenningsbataljon. Je kunt het één niet zonder meer inruilen voor het ander! Het verkenningsbataljon vertegenwoordigt unieke operationele kennis en kunde.

De voorgenomen maatregel lijkt voorts niet in overeenstemming met de toekomstschets zoals die in het ORAKL wordt aangegeven. Hierin wordt immers gesteld dat het belang van verkenningseenheden zal toenemen. Op het toekomstige gevechtveld zullen de factoren tijd en ruimte groter zijn dan vandaag de dag, en er zal niet langer sprake zijn van lineaire ontplooiing. In zo'n omgeving zullen op alle niveaus verkenningseenheden noodzakelijk zijn. De rol van deze eenheden zal in de komende decennia dan ook aan belang winnen. Op langere termijn zal het gemis aan de unieke operationele kennis en kunde zich dan ook extra doen voelen.

In het ORAKL wordt tevens gesteld dat in het toekomstig gevecht de diepe operatie aan belang zal toenemen. Dit is geheel in overeenstemming met de NAVO-denkebeelden. Deze diepe operaties worden met manoeuvre-eenheden uitgevoerd. Op het niveau van het legerkorps is daarvoor onder meer 11 Luchtmobiele Brigade beschikbaar. Op het niveau van de divisie is het

verkenningbataljon de aangewezen eenheid om mede inhoud te geven aan de diepe operatie. Maar ook in het kader van de diepe operatie van het legerkorps zal het verkenningsbataljon een rol spelen. Na inzet van de luchtmobiele brigade zal immers een *link-up* tot stand moeten worden gebracht; het ligt voor de hand dat het divisieverkenningsbataljon daarbij een belangrijke rol speelt.

Verkenningseenheden hebben niet alleen een belangrijke rol te vervullen bij gevechtsoperaties; ook voor vredesoperaties en nationale taken (bijvoorbeeld voor hulp bij rampen) zijn het zeer geschikte eenheden. Bij vredesoperaties gaat het immers vooral om waarnemen, bewaken en presen- tie. Bij nationale taken zou vooral van hun grote mobiliteit, goede sensoren en uitstekende verbindingsmiddelen gebruik gemaakt kunnen worden. Gemotoriseerde verkenningseenheden (in de toekomst uitgerust met het nieuwe verkenningsvoertuig Fennek) zijn bij uitstek geschikt om deze taken te vervullen. Het paraat handhaven van het divisieverkenningbataljon vergroot de mogelijkheid met adequate middelen deel te nemen aan vredesoperaties, ook eventueel in samenhang met de inzet van (delen van) 11 Luchtmobiele Brigade.

Het divisieverkenningsbataljon verschaft als tiende manoeuvrebataljon de Koninklijke Landmacht extra flexibiliteit en dient dan ook paraat te blijven. Maar hoe is dat dan te regelen? Verreweg de beste oplossing zou zijn indien het belang wordt ingezien van het paraat houden van het divisieverkenningsbataljon en de brigade-verkenningseskadrons en daartoe de benodigde beleidsruimte wordt gecreëerd. De brigadeverkenning-eskadrons mobilisabel stellen om zo het divisiebataljon paraat te kunnen houden, lost niets op en is dus ook geen optie.

Koppeling (operationeel en oefen-technisch) aan 11 Luchtmobiele Brigade biedt wellicht wel mogelijk- heden. Bij operationele inzet onthoren

de luchtmobiele eenheden thans nog (gemotoriseerde) tactische mobiliteit over de grond, alsmede vdragende verbindings- en waarnemingsmogelijkheden. Bij operationele inzet (uitzending) zijn dat kwaliteiten die nagenoeg altijd worden vereist. Door het divisieverkenningsbataljon te koppelen aan 11 Luchtmobiele Brigade met haar drie luchtmobiele infanteriebataljons, ontstaat een prima mogelijkheid voor een adequate 'lichte optie'. De gemechaniseerde brigades houden met hun parate verkenningeskadron en pantserinfanterie en tankbataljons de mogelijkheid gelijktijdig een 'zware optie' uit te voeren.

Maar ook andere modellen zijn voorstelbaar. Zo'n ander model zou kunnen zijn het organisatorisch onderbrengen van de Militaire Inlichtingen-peloton, de *Remotely Piloted Vehicle* compagnie en de Elektronische Oorlogvoering-compagnie bij het divisieverkenningsbataljon, onder gelijktijdige handhaving van één of meerdere verkenningseskadrons.

De realiteit gebiedt echter te vrezen dat extra beleidsruimte niet op korte termijn geboden zal worden. Ik sluit dan ook andere opties niet uit, desnoods ten koste van functies die niet direct bijdragen aan gevechtskracht. Nader onderzoek zou moeten uitwijzen welke functies, staven of eenheden hiervoor in aanmerking komen. Ik besef overigens terdege dat hiervoor allereerst op politiek en militair-strategisch niveau de bereidheid moet bestaan eerdere voorstellen nog eens op hun merites te bezien, met als mogelijke consequentie het heroverwegen van de beslissing het divisieverkenningsbataljon mobilisabel te stellen. Ik besef ook dat deze bereidheid niet uit zichzelf ontstaat, hetgeen mede aanleiding is geweest voor dit artikel.

Ten slotte

De militaire geschiedenis laat keer op keer zien dat verkenningseenheden

op ieder niveau noodzakelijk zijn. Bovendien zijn deze eenheden bijna altijd 'licht' aan het conflict begonnen, maar 'zwaarder' geworden naarmate het conflict langer duurde. De prijs voor deze les werd in bloed betaald. Door hun samenstelling, uitrusting, opleiding, ervaring en mentale instelling zijn deze eenheden het meest geschikt als inlichtingenverzamelorgaan. Daarin komen hun veel-

zijdigheid, flexibiliteit en gevechtswaarde het best tot hun recht. Hierdoor zijn zij behalve voor het symmetrisch conflict ook zeer goed bruikbaar voor het asymmetrische conflict, voor de inzet als 'derde partij' en voor nationale taken. Dat hoop ik u in het voorafgaande voldoende duidelijk te hebben gemaakt.

De Koninklijke Landmacht is goed op weg om zich ondanks de voortduren-

de reorganisaties te optimaliseren voor alle vormen van militaire operaties (gevechtsoperaties, vredesoperaties, nationale en koninkrijkstaken).

Ook op het specifieke gebied van cavalerie-verkenningseenheden hebben we de juiste richting gevonden: direct beschikbare, adequaat uitgeruste en goed getrainde bataljonsverkenningsspelotons alsmede vergelijkbare – straks parate – brigadeverkenningsskadrons, die echter nog enige gevechtskracht ontberen. Jammer en mijns inziens operationeel onwenselijk, is het dat daarvoor het parate divisie-verkenningssbataljon moet wijken, terwijl alternatieven aanwezig zijn die geen of minder directe gevechtskracht kosten. Ik pleit voor het verder uitwerken van deze alternatieven, opdat met recht kan worden gesproken van cavalerie-verkenning: traditie met toekomst!

Literatuur

- Boltuc, D. en S. Efflandt. *Counter-reconnaissance. Taking the fight to the enemy*. Armor, november 1996, p. 31-35.
- Bos, W. van den, L.J.T. Benoist en M.A. van der Laan. 'Verkenningseenheden na het jaar 2000'. MS 166 (1997) (11) 501-510.
- Clausewitz, C. von. *Vom Kriege*. Dümmlers Verlag, Bonn, 1991.
- Crevel, M. van. *Technology and War*. New York/London, 1991.
- Crevel, M. van. *The Transformation of War*. New York/London, 1991.
- Gehlen, R. *Der Dienst*. Mainz, 1971.
- Keegan, J. A. *History of Warfare*. London, 1993.
- Landmacht Doctrine Publicatie, deel I. *Militaire Doctrine*. Sdu-uitgevers, Den Haag, 1996.
- Landmacht Doctrine Publicatie, deel II. *Gevechtsoperaties*. Sdu-uitgevers, Den Haag, 1998.
- Landmachtstaf. *Operationeel Referentiekader Koninklijke landmacht*. Den Haag, 1999.
- Manstein, E. von. *Verlorene Siege*. Bernard & Graefe, Bonn, 1993.
- Minister van Defensie. *Hoofddlijnennotitie voor de Defensienota 2000*. Den Haag, 1999.
- Schouten, M. 'Meer groen op de grond'. MS 168 (1999) (3) 113-119.
- Tolmein, H.G. *Spähtrupp bleibt am Feind. Die Geschichte der deutschen Panzer-Aufklärungstruppe*. Motorbuch Verlag, Stuttgart, 1980.
- VS 2-7200 4e druk. *Militair Woordenboek Koninklijke Landmacht*.
- Zehrer, H. (Hrsg.). *Der Golfkonflikt. Dokumentation, Analyse und Bewertung aus militärischer Sicht*. Mittler & Sohn, Herford/Bonn, 1992.